

Jaarrekening 2023 op hoofdlijnen

JAARREKENING OP HOOFDLIJNEN 2023

Colofon
Jaarstukken 2023

Samenstelling
Gemeente Sittard-Geleen
team Financiën
Postbus 18
6130 AA Sittard

Inlichtingen
Tel: 14 046

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	4
BESTUURLIJKE SAMENVATTING	5
PORTEFEUILLEVERDELING OP HOOFDLIJNEN.....	10
FINANCIËLE VEERKRACHT.....	11
JAARREKENING 2023 IN ÉÉN OOGOPSLAG	20

VOORWOORD

Beste lezer,

Met de Jaarrekening leggen we als college verantwoording af over het gevoerde beleid en over de resultaten die we in 2023 hebben behaald. De jaarrekening is allereerst bedoeld voor de gemeenteraad. Zij is het controlerend orgaan. Daarnaast is het ook een instrument om onze inwoners en andere belangstellenden te informeren over wat de gemeente het afgelopen jaar heeft bereikt.

In de Jaarrekening op Hoofdpijnen blikken we in de bestuurlijke samenvatting in vogelvlucht terug op de belangrijkste resultaten van 2023. Dit doen we aan de hand van de veerkrachtindeling zoals die in de Toekomstvisie 2030 is vastgesteld. Vervolgens beschrijven we de financiële resultaten. Deze financiële resultaten hebben wij samengevat in het overzicht 'Jaarrekening 2023 in één oogopslag'. Op deze manier maken we de jaarrekening op een laagdrempelige manier breder toegankelijk.

De digitale versie Jaarstukken 2023 staat op de website www.sittard-geleen.nl.

Sittard-Geleen, 30 mei 2024,

Burgemeesters en Wethouders van Sittard-Geleen

BESTUURLIJKE SAMENVATTING

ALGEMEEN

De programmabegroting 2023 was een beleidsarme begroting. In anticipatie op de kadernota 2023 – 2026 is in deze begroting niet vooruitgelopen op het maken van grote beleidskeuzes. In het proces van de kadernota 2023 – 2026 zijn die verder vormgegeven. Het uitgangspunt van onze keuzes was, en blijft, een veerkrachtig Sittard-Geleen.

Dit is terug te zien in de jaarrekening 2023, waarin we onze resultaten kwalitatief en financieel duiden en verantwoorden. De programmabegroting 2023 had als thema ‘iedereen doet mee in Sittard-Geleen’. Een thema waarin de ambitie van de gemeente Sittard-Geleen goed vertolkt wordt. De Kadernota 2023 – 2026 heeft als thema ‘Toekomstgericht Sittard-Geleen’. Beide kijken vooruit, maar hebben hun basis in 2023. In deze bestuurlijke samenvatting lichten we, in lijn met de keuzes die gemaakt zijn in de programmabegroting 2023 – 2026 en de kadernota 2023 – 2026, de belangrijkste ontwikkelingen kort toe.

SOCIALE VEERKRACHT

Met sociale veerkracht werken we aan een gezondere stad uiteraard met oog voor al onze inwoners. In 2023 hebben we dat actief gedaan door daar waar de bestaanszekerheid onder druk stond, bijvoorbeeld door de hoge kosten van energie, onze inwoners te helpen. Ook hebben we in 2023 samen met partners het ‘Werkcentrum Zuid-Limburg’ geopend. In het Werkcentrum kan iedereen terecht met een vraag over loopbaan, ontwikkeling en werk. Zowel werkgevers en werknemers.

Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt vinden elkaar niet vanzelf, en in veel gevallen zullen er ook extra inspanningen van werkgevers nodig zijn om deze kwetsbare groepen de juiste ondersteuning en begeleiding te bieden om (duurzame) arbeidsparticipatie mogelijk te maken. De dienstverlening van Vidar past zich aan de behoefte van de inwoners die ons nodig hebben aan. En dat betekent dat laagdrempelige manieren om mee te doen en te ontwikkelen steeds belangrijker worden. Vidar heeft in 2023 een talentontwikkelbedrijf opgezet. Het doel? Mensen met een afstand tot regulier werk laten ervaren wat hun talent is en hen de mogelijkheid bieden om dat te ontwikkelen.

In 2023 is in overeenstemming met de programmabegroting een onderzoeks- en positioneringsproces gestart om te komen tot een voldragen stadsmarketing, zie ook economische veerkracht. Ook is in 2023 is het nieuwe cultureel kader *Gedeeld Plezier* door de raad vastgesteld. Een kader waarin we inzetten op verdere culturele ontwikkeling zowel van het individu als van de gemeenschap. Een mooi voorbeeld hiervan is het nieuwe festival Spectaculo en de samenwerking met PLT¹. Een cultuurfestival waarin volop aandacht is voor toneel, muziek, dans, ‘spoken word’ en cabaret in en rondom de binnenstad van Geleen. Een festival dat ook in 2024 weer georganiseerd wordt.

In een gezonde stad weten mensen elkaar te vinden. Niet alleen tijdens theatervoorstellingen of festivals. We werken actief aan een passend voorzieningenaanbod gericht op ontmoeten. In 2023 hebben we het overzicht van accommodaties geactualiseerd en op basis daarvan onderzoeksvragen uitgezet. Wij hebben in beeld gebracht welke accommodaties wij moeten aanmerken als voorzieningen. Daarmee weten wij wat nodig is voor de verenigingen om ontmoeten en samenkomst te kunnen blijven garanderen.

¹ Parkstad Limburg Theaters

In 2023 heeft ook regelmatig overleg plaatsgevonden over de woonwagenbehoefte met de vereniging Woonwagenbelang, met betrokken externe partijen waaronder de woningcorporaties en met bewoners. Om verder inzicht te krijgen in de woonbehoefte van woonwagenbewoners wordt een nieuw woonbehoefteonderzoek opgestart. Hierbij wordt ook gekeken naar mogelijke eenvoudige uit te voeren kleine inbreidingen op bestaande locaties.

In 2023 hebben we ook verder invulling gegeven aan de opvang van Oekraïense ontheemden en andere vluchtelingen. We hebben aan de jaarrekening 2023 een aparte paragraaf 'Oekraïne' toegevoegd waarin we ingaan op de ontwikkeling rondom de opvang van deze vluchtelingen. Daarnaast is in juli 2023 een crisishulpopvang geopend. De veiligheidsregio vangt op het terrein naast de brandweerkazerne aan de Zürichstraat in Sittard ongeveer 300 asielzoekers op.

Een gezonde stad is per definitie een stad waarin iedereen graag samen is en zich thuis voelt. We zien veiligheid als de basis voor een prettige manier van samenleven in onze gemeente, voor iedereen. Thuis ben je veilig. Als gemeente hebben we regie gevoerd op de lokale aanpak van ondermijning. Bijzondere aandacht heeft het thema drugscriminaliteit. We maken ondermijning inzichtelijk en voeren proactief toezicht en handhaving uit. Zo hebben we in 2023 bijvoorbeeld 31 drugspanden drie maanden, zes maanden of langer gesloten.

Daarnaast is extra ingezet op het weerbaar(der) maken van onze samenleving. Dat doen we door in te zetten op meer bewustwording en signalering, en het vergroten van kennis rondom ondermijning en drugscriminaliteit. Zo zijn we in 2023 aangesloten bij de regionale campagne 'Horen, zien, melden', waarin we samenwerken met het Platform Veilig Ondernemen. Ook is bijvoorbeeld tijdens de Week van de Veiligheid 2023 de 'ondermijningsbus' ingezet.

Bewustwording en preventie vindt breder plaats. Ook bij de zogeheten high impact crimes (waaronder woninginbraken en overvallen) werken we samen met veel partners om deze problematiek tegen te gaan. Via campagnes en lokale acties zijn inwoners en ondernemers geïnformeerd over hoe zij er zelf voor kunnen zorgen dat ze geen slachtoffer worden van bijvoorbeeld woninginbraken of overvallen. Daarnaast hebben we aan personen die tijdens een politiecontrole in onze gemeente op straat zijn betrapt op het vervoeren van inbrekersgereedschap een dwangsom opgelegd. Zo houden we Sittard-Geleen veilig voor iedereen.

Het gemeentelijke fysieke beleid wordt deels uitgevoerd middels fysieke projecten waarvan de gemeente zelf eigenaar is. De uitvoering van deze projecten vindt plaats met inzet van personele capaciteit in samenwerking met en voor de samenleving. De voortgang van deze ontwikkellocaties wordt in de jaarstukken 2023 (programmablad 8) beschreven. Als uitwerking van de woningbouwprestatieafspraken uit 2022 is in maart 2023 de Woondeal Limburg ondertekend waarmee partijen zich hebben gecommitteerd aan een versnelling van de woningbouwproductie. Om te zorgen voor een passend woningaanbod wordt ook gestuurd op het behalen / behouden van 30% sociale huurwoningen in de voorraad en het bouwen van een passende mix (1/3 sociaal, 1/3 betaal en 1/3 overig).

ECONOMISCHE VEERKRACHT

Met economische veerkracht werken we aan een innovatieve en ondernemende stad. Een stad die klaar is voor de toekomst. Voor alle MKB-ondernemers zijn we gestart met het bundelen van nationale- en regionale krachten. De allereerste stappen zijn gezet om ondernemers 'de bomen te laten zien in het bos van aanbod aan MKB-ondersteuning'.

In de opstap naar het programma Ambitieuze MKB046, werden zo'n 70 MKB-ondernemers ondersteund op het gebied van energiebesparing, circulair ondernemen, digitale veiligheid en de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen. Op nationaal niveau hebben we de samenwerking verworven van het ministerie van EZK, MKB-Nederland, Kamer van Koophandel en Rijkdienst voor Ondernemers. Op regionaal niveau hebben we de samenwerking verworven van de Stichting Bedrijven Sittard-Geleen, Rabobank, LIOF, de gemeenten Beek en Stein en de Stadslabs Sittard-Geleen om het aantal MKB-ondernemers dat effectief ondersteund wordt fors te laten groeien.

Voor MKB-ondernemers die in dorpen, wijken of stadscentra met een winkel bijdragen aan de leefbaarheid in onze gemeente, zijn we gestart met het bundelen van de krachten van winkeliers, vastgoedondernemers, horecaondernemers en anderen om winkelgebieden toekomstbestendig te maken. Deze krachtenbundeling wordt concreet uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Detailhandelsbeleid.

Voor de industrie en de inwoners die daar hun boterham verdienen, sluiten we aan op de krachtenbundeling van het industriebeleid van Europa, het rijk, de provincie en de industrie in onze gemeente. In het Circular Economic Action Plan leverden wij het gemeentelijke aandeel in het realiseren van de randvoorwaarden voor de transformatie naar een circulaire industrie. Dat gaat over de toevoer van waterstof, gegarandeerde elektriciteitslevering, ruimte voor natuur en landschap op het Graetheideplateau en ruimte op de Lexhy om meer onderzoekers en bedrijven te huisvesten, die bijdragen aan het uitvinden van circulaire producten en processen. Daarmee geven we overtuigingskracht aan de boodschap die we nationaal en internationaal willen overbrengen: Sittard-Geleen is een Circulaire Productiestad. Hiermee geven we invulling aan het proces om tot een voldragen stadsmarkering te komen.

In 2023 is duidelijk geworden dat er nog geen nieuwe opdrachtgever voor grootschalige autoproductie bij VDL Nedcar is gevonden. Hierdoor komt er na 60 jaar een einde aan de auto-industrie in Sittard-Geleen. Bijna alle energie is in de laatste fase besteed aan het beëindigen van de bedrijfsactiviteiten en het begeleiden van de ontslagen werknemers naar nieuw werk. Een groot gedeelte van deze werknemers was hierin succesvol. Dit vond met name plaats via het bij sociale veerkracht genoemde Werkcentrum Zuid-Limburg. Nu is de tijd aangebroken dat VDL Nedcar, rijk, provincie en gemeente veerkracht tonen om op het fundament van de auto-industrie te bouwen aan nieuwe (circulaire) economie voor de brede welvaart van onze inwoners.

ECOLOGISCHE VEERKRACHT

Ecologische veerkracht gaat over een duurzame stad. Een stad met een toekomst voor jong en oud. Daarin is aandacht voor de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, en zijn groen en water met elkaar verbonden. Een duurzame woon- en leefomgeving maken we samen. Daarom betrekken we onze inwoners actief bij onze plannen met dialoogsessies en gaan we actief de wijken in.

De gemeente maakt zelf al een start met de duurzaamheidsopgave door actief te werken aan de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In 2022-2023 is het plaatsen van Ledverlichting bij de buitensportaccommodaties opgepakt. Om de samenleving effectief en interactief te betrekken bij de brede duurzaamheidsopgave is in 2023 een start gemaakt met de ontwikkeling van een duurzaamheidshuis.

In 2023 is onze gemeente ook weer getroffen door hevige buien met diverse meldingen van wateroverlast tot gevolg. Via huisbezoeken zijn inwoners geïnformeerd over het mogelijk treffen van maatregelen om de wateroverlast te verminderen. Via de subsidieregeling klimaatadaptatie kunnen een deel van de kosten hiervoor worden vergoed.

Met de stimuleringsregeling afkoppelen hemelwater willen we de bewustwording van onze burgers over klimaatadaptatie vergroten. Het doel is om minder schoon water naar de zuivering te transporteren, meer water in de bodem te brengen ter bestrijding van droogte en meer ruimte voor water te krijgen waardoor de kans op wateroverlast afneemt. Elke perceeleigenaar is zelf waterbeheerder en draagt zorg voor zijn leefomgeving. Willen we klimaatontwikkeling en wateroverlast het hoofd bieden, moet iedereen een steentje (minder) bijdragen.

Een steentje minder bijdragen hebben we gestimuleerd door in 2023 mee te doen aan het NK tegelwippen. Het NK Tegelwippen is een ludieke actie om bij onze inwoners meer aandacht te vragen voor de toenemende verstening van het stedelijk gebied en welke bijdrage inwoners zelf hierbij kunnen leveren om dit te verminderen. In 2023 zijn er tijdens de NK tegelwip actie in onze gemeente 7.843 tegels gewipt en is er een derby aangegaan met de gemeente Maastricht. Deze derby heeft de gemeente Sittard-Geleen gewonnen. In het landelijke klassement van een middelgrote gemeente is onze gemeente geëindigd op plek 28.

Ecologische veerkracht gaat ook over duurzame energie. In 2022 is een start gemaakt met de ontwikkeling van een warmtenet met als bron de restwarmte van het Chemelot complex. Onder de naam Warmtenet Zuid Limburg is een traject gestart met als doel het organiseren van regionale samenwerking ter realisatie van het warmtenet in Zuid-Limburg. In 2023 is fase 2 van het traject gestart met als doel het opstellen van een ontwikkelovereenkomst voor de start van het warmtenet op weg naar besluitvorming hierover en start fase 3.

INSTITUTIONELE VEERKRACHT

Institutionele veerkracht maakt samenwerking in de stad mogelijk. Samenwerken doen we met iedereen in onze stad; inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. We bouwen samen aan een veerkrachtig Sittard-Geleen. Voor de gemeente Sittard-Geleen is samen bouwen al jaren het uitgangspunt en daarom zoeken we de samenleving actief op. In veel gevallen werken we al 'van buiten naar binnen'. Wij zetten de principes van samenwerking met de samenleving verder door in de documenten *leidraad 'Doorontwikkeling Participatie'*, het *Participatiekader 2023* en de *Participatieverordening Sittard-Geleen*.

De waarden van participatie zijn in 2023 ook uitgedragen in verschillende processen en projecten. Zoals de participatieve beleidsprocessen Omgevingsvisie en Omgevingswet. Maar ook in projecten als bijvoorbeeld de ambitiebepaling van de Petruschool, de ontwikkeling van Glanerbrook, de realisatie van Corio Glana en de uitwerking van de detailhandelsvisie. Ook wijkgericht hebben we 'het van buiten naar binnen werken' verder doorgezet, zoals in onze projecten in de openbare ruimte en de gebiedsgerichte Ontwikkelpaden zoals deze zijn ontstaan vanuit de Toekomstvisie 2030.

In gesprek met de samenleving en met het oog op besluitvorming in de raad begin 2025 werken we aan een nieuwe Omgevingsvisie voor Sittard-Geleen als uitwerking van de Toekomstvisie 2030 en de actualisatie van de Omgevingsvisie 2016. Hierin staat hoe we onze leefomgeving de komende jaren willen inrichten en welke ontwikkelingen we de komende jaren willen stimuleren óf juist willen tegengaan. De raad heeft eerder de uitgangspuntennotitie en de doelen voor de fysieke leefomgeving vastgesteld in december 2022. In 2023 is in overleg met de samenleving verkend welke opgaven we hebben en wat voor mogelijkheden we hebben om te werken aan onze opgaves. Vanuit hier zijn concept keuzes geformuleerd.

Institutionele veerkracht gaat ook over de bereikbaarheid van de gemeente. De huidige bestuurlijk-ambtelijke huisvesting is sterk verouderd, vertoont achterstallig onderhoud en voldoet niet meer aan de huidige eisen op het gebied van duurzaamheid en een gezonde werkomgeving. Er is een mismatch met wie we willen zijn, hoe we willen werken (hybride) en de manier waarop we willen samenwerken met onze inwoners, ondernemers en

partners (ontmoeten). In 2023 is voor bestuurlijke en ambtelijke huisvesting en ook Vidar het programma van eisen (PvE) opgesteld. Zo hebben we verdere stappen gezet in onze huisvestingsopgave.

EEN VEERKRACHTIGE STAD

In 2023 hebben we samengewerkt aan een veerkrachtig Sittard-Geleen. Samen met raadsleden, inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partijen hebben we laten zien dat we vooruit willen kijken. We werken aan een toekomst die we samen hebben vormgegeven in de Toekomstvisie 2030, en die voor deze bestuursperiode is uitgewerkt in de kadernota 2023 – 2026. Een gemeente waar plek is voor iedereen en waar iedereen meedoet.

PORTEFEUILLEVERDELING OP HOOFDLIJNEN

De portefeuilleverdeling van het college van B&W van Sittard-Geleen ziet er als volgt uit:

Burgemeester Hans Verheijen

Openbare orde en veiligheid, samenwerking in de (Eu)regio en externe betrekkingen.

Wethouder Leon Geilen

Stedelijke ontwikkeling, omgevingsbeleid, mobiliteit en leefomgeving.

Wethouder Judith Bühler

Middelen, participatie en bestaanszekerheid.

Wethouder Yvonne Salvino-Meijer

Economie, onderwijs, arbeidsmarkt, communicatie en dienstverlening.

Wethouder Andries Houtakkers

Stadsmarketing, sport, cultuur en evenementen.

Wethouder Ivo Tillie

Duurzaamheid, klimaat, landschapontwikkeling, jongeren en gezondheid.

Gemeentesecretaris/algemeen directeur John Heesen

Eerste adviseur van het college van B&W en hoofd van de ambtelijke organisatie.

Burgemeester H. Verheijen

Wethouder L. Geilen

Wethouder J. Bühler

Wethouder Y. Salvino-Meijer

Wethouder A. Houtakkers

Wethouder I. Tille

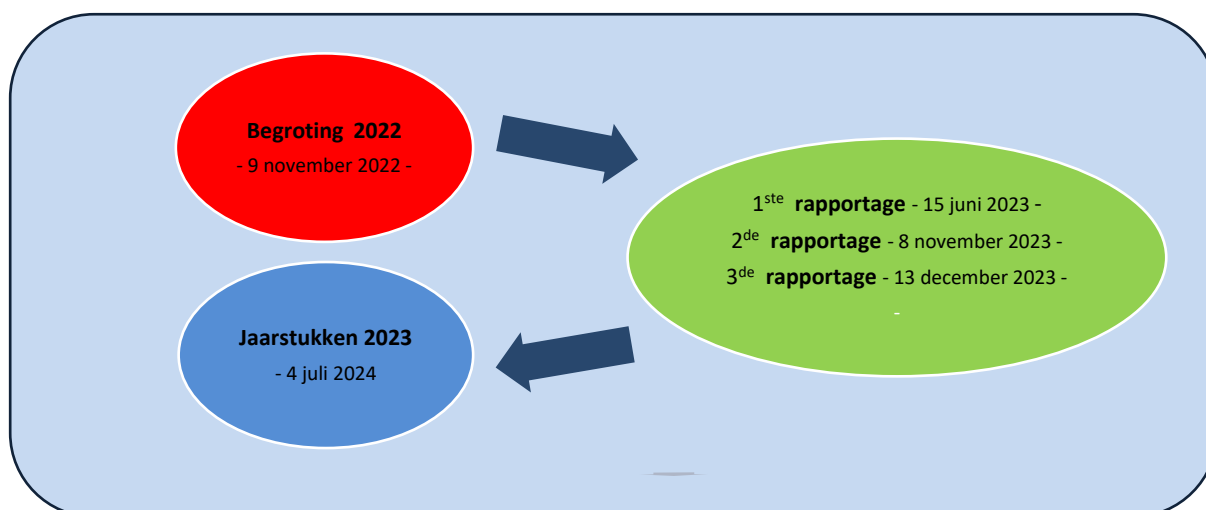
Gemeentesecretaris J. Heesen

FINANCIËLE VEERKRACHT

PLANNING & CONTROL (P&C) CYCLUS 2023

Met de jaarstukken 2023 ronden wij de P&C-cyclus 2023 af. In deze jaarstukken leggen we verantwoording af over het in 2023 gevoerde beleid. We kijken hierbij terug op onze voornemens, inclusief de inzet van de bijbehorende budgetten uit de begroting 2023. De gerealiseerde resultaten en bestede budgetten zetten we af ten opzichte van de actuele begroting 2023. De programmabegroting 2023 vormt hiervoor het vertrekpunt. Vervolgens hebben we in onze tussentijdse rapportages de begroting waar nodig bijgesteld op basis van autonome ontwikkelingen en beleidskeuzes. Daarnaast hebben wij de invloed van loon- en prijsontwikkelingen op onze begroting en de inzet van eigen uren voor de opvang van Oekraïense ontheemden gecompenseerd uit de middelen die we hiervoor van het Rijk hebben ontvangen.

Onderstaand is de cyclus schematisch weergegeven, waarbij we vervolgens de ontwikkeling van het begrotingsbeeld in de begroting 2023 en de 3 tussentijdse rapportages op hoofdlijnen samenvatten.

Begroting 2023

Wij hebben de begroting 2023 in afwachting van de uitwerking van de kadernota 2023-2026 ‘beleidsarm’ opgesteld. Beleidskeuzes zijn in deze kadernota gemaakt en vervolgens vertaald in de begroting 2024 (uitvoeringsagenda bestuursperiode 2023-2026). We hebben het afgelopen jaar gewerkt aan de hand van een begroting 2023-2026:

- met voordelige (structurele) begrotingssaldi in de jaarschijven 2023 tot en met 2025;
- met een nadelig (structureel) begrotingssaldo in het ‘ravijnjaar’ 2026;
- met door het Rijk via het gemeentefonds beschikbaar gestelde middelen voor het opvangen van loon- en prijsstijgingen;
- waarbij in afwachting van de kadernota 2023 voor de borging van de continuïteit van de uitvoering van bestaand beleid² in 2023 incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld;
- waarbij het geactualiseerd risicoprofiel volledig is afgedekt in de algemene reserve risicobeheersing en bovenop de buffer een surplus in de algemene reserve beschikbaar is;
- met incidentele maatregelen om eerder besloten verhogingen voor onze woonlasten (OZB woningen en niet-woningen) en hondenbelasting in 2023 niet door te voeren;
- met een investeringsprogramma 2023 voor IBOR-vervangingen van € 13,4 mln.

² Ontwikkelpaden Geleen-Zuid, Geleen-Centrum, Sittard-Centrum, BAK (mobiliteit en landschap), Stadslabs, werkbudget/capaciteit ontwikkellocaties.

Op basis van de beoordeling van de begroting 2023 heeft de provinciaal toezichthouder geconstateerd dat wij aan de voorwaarden voldoen om voor repressief begrotingstoezicht in aanmerking te komen.

Tussentijdse rapportages

Bijstellingen begrotingsbeeld

In lijn met het raadsbesluit P&C-cyclus 2023 hebben we in 2023 met 3 tussentijdse rapportages gewerkt. Vooruitlopend hierop is het begrotingsbeeld 2023 ook bijgesteld op basis van de laatste rapportage uit het jaar 2022. In onderstaande tabel hebben wij de belangrijkste³ financiële bijstellingen uit deze 4 rapportages op het begrotingssaldo 2023 in beeld gebracht. In de 4de rapportage 2022 en de 1ste rapportage 2023 zijn de laatste coronagerelateerde bijstellingen verwerkt. Deze posten zijn in onderstaande tabel afzonderlijk in beeld gebracht.

Tabel - belangrijke financiële bijstellingen tussentijdse rapportages

<i>Onderwerpen</i>	<i>4de rapportage 2022</i>	<i>1ste rapportage 2023</i>	<i>2de rapportage 2023</i>	<i>3de rapportage 2023</i>	<i>Totaal</i>
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Begrotingsaanpassingen tussentijdse rapportages					
<i>Corona</i>					
Belastingmaatregelen 2023	-200				-200
Subsidieregeling Corona noodfonds		-61			-61
Subsidieregeling evenementen 2022		-37			-37
Verrekening corona effecten met reservering coronamiddelen	200	98			298
<i>Saldo Corona</i>	0	0	0	0	0
<i>Autonome ontwikkelingen</i>					
Dividend Enexis en BNG			870		870
Meicirculaire			194		194
Actualisatie kapitaallasten/ renteontwikkelingen			1.426	582	2.008
Bijstelling bijdragen gemeenschappelijke regelingen			-557		-557
Wmo	850		3558		4.408
Buig/ Participatiewet	1939			-326	1.613
Jeugdzorg			-630		-630
Septembercirculaire	1.959			1.339	3.298
Voorziening spaarverlof				-312	-312
Bouwleges				915	915
Toon Hermans Theater - achtergesteld onderhoud/ correctie huur				-986	-986
Onderhoud havens				-600	-600
<i>Saldo autonome ontwikkelingen</i>	4.748	0	4.861	612	10.221
Saldo afwijkingen < € 0,25 mln.	4	32	-199	34	-129
Saldo begrotingsaanpassingen	4.752	32	4.662	646	10.092

Uit de tabel blijkt dat wij in de tussentijdse rapportages de begroting 2023 per saldo met ruim € 10 mln. voordelig hebben bijgesteld. De grootste bijstellingen hebben betrekking op de bijstelling van budgetten in het sociaal domein (WMO en BUIG/ Participatiewet), actualisatie kapitaallasten en de accresontwikkeling in de septembercirculaires 2022 en 2023. Daarnaast hebben wij in de 4de rapportage 2022/ 1ste rapportage 2023 de laatste coronagerelateerde bijstellingen in de begroting verwerkt. Deze bijstellingen zijn verrekend met de reservering coronamiddelen. Het restant van deze reservering ad € 5,1 mln. is in de besluitvorming over de 2de rapportage 2023 toegevoegd aan het surplus van de algemene reserve.

³ Bijstellingen > € 0,25 mln.

Incidentele begrotingsruimte

Op basis van de bijgestelde begroting 2023 beschikten wij in totaal over ruim € 25 mln. incidentele begrotingsruimte. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Post bedragen x € 1 mln	Bedrag
Voordelige bijstellingen in de tussentijdse rapportages	10,1
Jaarrekeningresultaat 2022 na bestemming	10,0
Restant reservering coronamiddelen	5,1
Totale incidentele begrotingsruimte 2023	25,2
Inzet dekking uitvoeringsagenda 2024-2026 (begroting 2024)	-22,7
Saldo incidentele begrotingsruimte 2023	2,5

Van de totale incidentele ruimte in 2023 van ruim € 25 mln. hebben we in de begroting 2024 € 22,7 mln. ingezet voor de dekking van de uitvoeringsagenda 2024-2026 ('speerpunten'), waarmee we tijdelijk impulsen geven aan een aantal activiteiten/ speerpunten. Na deze verwerking bedraagt de resterende incidentele begrotingsruimte in 2023 € 2,5 mln.

Overige financiële ontwikkelingen

Naast de actualisatie van het begrotingsbeeld hebben we in de tussentijdse rapportages een aantal financiële ontwikkelingen verwerkt, die geen invloed hebben op het begrotingssaldo. De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Het verwerken van de gevolgen van de loon- en prijsstijgingen op onze begroting voor een totaalbedrag van € 16 mln. ten laste van de middelen die hiervoor in onze begroting zijn gereserveerd (3de rapportage 2023);
- Het beschikbaar stellen van (aanvullende) kredieten voor een totaal bedrag van € 10,2 mln. (1ste rapportage 2023: € 6,6 mln.; 2de rapportage 2023: € 2,2 mln. en 3de rapportage 2023: € 1,4 mln.)
- Inzet van middelen uit de reserve samenleving versterkende maatregelen voor:
 - De verleiding van buitensportaccommodaties ad € 0,42 mln. (1ste rapportage 2023);
 - het uitvoeren van onderzoeken in relatie tot de verduurzaming van gemeentelijk maatschappelijk vastgoed ad € 0,5 mln. (3de rapportage 2023).
- Het overhevelen van een aantal incidentele (restant) budgetten naar 2024 ad € 2,9 mln. zodat deze budgetten direct in 2024 ingezet kunnen worden voor het verder uitvoeren en afronden van deze activiteiten (3de rapportage 2023).

CONTEXT BEGROTINGSUITVOERING

De uitvoering van de begroting 2023 is net als in 2022 sterk beïnvloed door diverse maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Na de afbouw van de rijksmaatregelen met betrekking tot corona hebben we begin 2023 de laatste coronagerelateerde effecten op onze begroting verwerkt. De oorlog in Oekraïne heeft ook in 2023 invloed gehad op onze bedrijfsvoering. Binnen de middelen die we hiervoor van het Rijk hebben ontvangen, hebben we een bijdrage geleverd in de opvang van de vluchtelingenstroom en zijn we de voorbereidingen gestart voor de herhuisvesting van de Oekraïense ontheemden. Daarnaast hebben we vanaf juni 2023 voor de duur van maximaal één jaar een tijdelijke crisisonderopvang geopend aan de Zurichstraat in Sittard voor de opvang van asielzoekers.

Genoemde ontwikkelingen hebben direct en indirect invloed gehad op de economie en daarmee ook zijn weerslag gehad op onze begroting. Met name door loon- en prijsstijgingen op diverse beleidsterreinen. Door ontvangen rijksmiddelen hebben wij de financiële gevolgen hiervan op onze begroting kunnen opvangen.

Tot slot duurde de onzekerheid over de ontwikkeling van het Rijksbeleid met betrekking tot gemeentefinanciën nog altijd voort. Na het vallen van het kabinet Rutte IV, kwamen er nieuwe verkiezingen gevolgd door de kabinetsformatie en is er nog geen helderheid gegeven.

Samenvattend vond de begrotingsuitvoering plaats in een dynamische omgeving. Met name door de invloed van de verschillende crises (corona , energie en Oekraïne) en de ontwikkeling van het rijksbeleid. De onzekerheid met betrekking tot deze ontwikkelingen, maakte de ontwikkeling van een stabiele financiële strategie tot een opgave. Via onze P&C-cyclus, met 3 tussentijdse rapportages, volgden we de actuele ontwikkelingen en waren we in staat deze telkens te vertalen in ons begrotingsbeeld.

FINANCIËLE RESULTATEN IN 2023

Onderstaand vatten wij de financiële resultaten over het jaar 2023 samen. Voor een gedetailleerdere toelichting op de financiële resultaten verwijzen wij u naar de betreffende onderdelen⁴ uit de jaarstukken 2023. Daarnaast verwijzen wij u naar de infographic 3 'Jaarrekening 2023 in één oogopslag'. Hierin geven wij aan waar het geld het afgelopen jaar vandaan kwam (inkomsten per programma) en waar het geld het afgelopen jaar naar toe ging (uitgaven per programma).

Tabel - begroting versus jaarrekeningresultaat

bedragen x € 1 mln,	2023	V= voordelig
Actueel begrotingssaldo 2023 (begrotingstotaal: € 477 mln.)	2,5	V
Jaarrekeningresultaat 2023 (voor bestemming)	15,3	V
Verschil (jaarrekeningresultaat -/- actuele begroting)	12,8	V

Uit de tabel blijkt dat:

- de laatst bijgestelde begroting 2023 (na de 3de rapportage 2023) resulteert in een voordelig (V) begrotingssaldo van € 2,5 mln. Bij het onderdeel tussentijdse rapportages zijn we hier verder op ingegaan.
- het resultaat in de jaarrekening 2023 (verschil tussen de gerealiseerde baten en lasten) € 15,3 mln. voordelig is.
- het verschil tussen het jaarrekeningresultaat 2023 en de bijgestelde begroting 2023 is € 12,8 mln voordelig is.

Analyse op hoofdlijnen

In de 3^e rapportage 2023 hebben wij het begrotingsbeeld 2023 voor het laatst bijgesteld. Resultierend in een voordelig begrotingssaldo van € 2,5 mln. Deze laatste rapportage heeft onder andere tot doel te voorkomen dat het jaarrekeningresultaat fors afwijkt van het bijgestelde begrotingsbeeld uit deze laatste rapportage van 2023.

Afwijkingen van het begrotingsbeeld zijn echter niet te voorkomen. Het gaat dan met name om nieuwe autonome ontwikkelingen in de laatste twee maanden van het jaar. Of ontwikkelingen die we in beeld hadden, maar nog niet financieel konden duiden. In de 3de rapportage 2023 hebben we hierover bij de vooruitblik op de jaarstukken 2023 expliciet een aantal onderwerpen gemeld. Het gaat dan bijvoorbeeld over de decembercirculaire, de effecten van loon- en prijsontwikkeling, de openeinde regelingen in het sociaal domein, de afrekening waarde- en volumeontwikkeling (niet) woningen / belastingen en de bevindingen van de accountantscontrole.

⁴ Paragrafen 1 inleiding (financiële analyse op hoofdlijnen) en 3.7 bijlage taakvelden (gedetailleerde financiële verschillenanalyses)

Het verschil tussen de actuele begroting en de realisatie op basis van de jaarrekening 2023 bedraagt € 12,8 mln. voordelig. Gerelateerd aan het begrotingstotaal betekent dit een afwijking van 2,7%. In onderstaande tabel hebben we het verschil op hoofdlijnen geanalyseerd. We maken hierbij onderscheid in een aantal categorieën, aansluitend op de onderwerpen die in de 3de rapportage 2023 zijn benoemd.

Tabel - Analyse verschil op hoofdlijnen

Categorie	Bedragen x € 1 mln.	
Gemeentefonds - decembercirculaire	4,9	39%
Loon- en prijsontwikkeling (LPO)	3,0	23%
Openeinde regelingen sociaal domein	1,1	9%
Onderuitputting	1,7	13%
Ontwikkelingen eind 2023 (na peildatum 3 ^{de} rapportage)	0,6	5%
Overige posten (< € 0,25 mln)	1,4	11%
Totaal verschil (jaarrekeningresultaat - actuele begroting)	12,8	100%

Met uitzondering van de onderuitputting betreft het afwijkingen die pas in december 2023/ begin 2024 bekend waren. Dit met de kanttekening dat de 'overige posten', zowel een relatie kunnen hebben met onderuitputting als met ontwikkelingen in de laatste maanden van het jaar 2023. Zonder rekening te houden met deze overige posten heeft 76%⁵ (€ 9,7 mln) van het totale verschil tussen de bijgestelde begroting 2023 en de jaarrekening 2023 betrekking op onderwerpen die bij de 3de rapportage 2023 nog niet bekend waren of nog niet financieel gekwantificeerd konden worden.

JAARREKENINGRESULTAAT 2023 VOOR EN NA BESTEMMING

Het jaarrekeningresultaat is het saldo van de gerealiseerde baten en de gerealiseerde lasten. In lijn met de verslaggevingsvoorschriften⁶ maken we hierbij onderscheid in het resultaat vóór en ná bestemming. In onderstaande tabel wordt dit inzichtelijk gemaakt:

Tabel 3 – jaarrekeningresultaat vóór en ná bestemming

Jaarrekeningresultaat na bestemming	€ 3,0 mln.
Saldo bestemmingsvoorstellen	€ 12,3 mln.
Jaarrekeningresultaat voor bestemming	€ 15,3 mln.

Zoals ook uit de tabel 'begroting versus jaarrekeningresultaat' blijkt, is het jaarrekeningresultaat 2023 vóór bestemming € 15,3 mln. voordelig. Onder diverse posten, deels het gevolg van Rijksbeleid, liggen verplichtingen om bedragen door te schuiven naar 2024. Het betreft op onderdelen nog niet volledig ingezette middelen, waarbij door overheveling naar 2024 inzet alsnog kan plaatsvinden voor het doel waarvoor de middelen zijn verstrekt. Dit resulteert in een aantal bestemmingsvoorstellen voor een totaalbedrag van € 12,3 mln. Deze voorstellen maken onderdeel uit van de besluitvorming over de jaarstukken 2023. De voorstellen hebben onder andere betrekking op:

- Middelen beschikbaar houden voor het doel waarvoor deze beschikbaar zijn gesteld, o.a. de decembercirculaire en gereserveerde inflatiemiddelen;

⁵ Gemeentefonds (39%) + LPO (23%) + openeinde regelingen sociaal domein (9%) + ontwikkelingen eind 2023 (5%)

⁶ BBV: Besluit Begroting en Verantwoording

- Middelen inzetten voor het continueren van de belastingmaatregelen 2024. Het gaat dan over het niet doorvoeren van eerder besloten verhogingen ten aanzien van de OZB (niet) woningen en het continueren van de halvering van de hondenbelasting;
- Middelen inzetten voor de afdekking van het risicoprofiel ten aanzien van de ontwikkellocaties;
- Middelen inzetten voor de deelname aan fase 3 van het Warmtenet Zuid-Limburg.

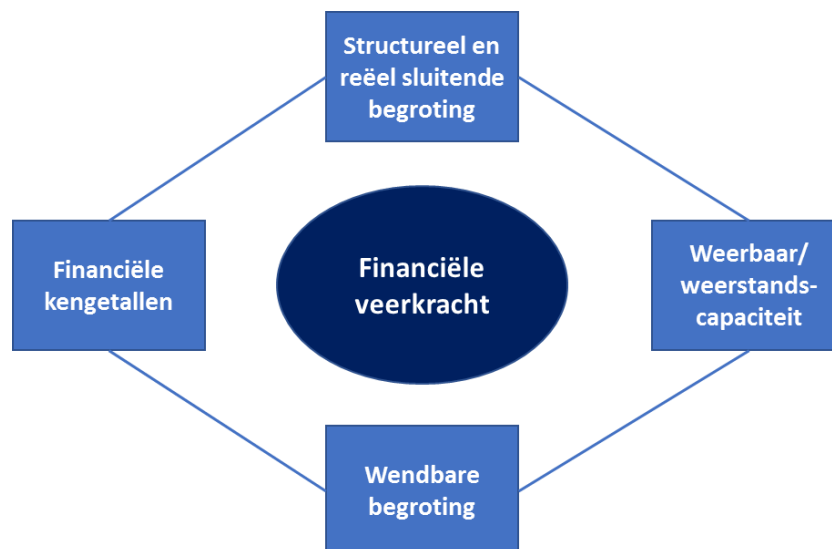
Het resultaat na bestemming bedraagt € 3 mln. Wij stellen voor dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve. Hierdoor wordt het weerstandsvermogen versterkt en wordt de solvabiliteit verbeterd. De middelen uit (het surplus van) de algemene reserve kunnen incidenteel worden ingezet voor het opvangen van tekorten en/ of ontwikkelingen.

FINANCIËLE POSITIE

Algemeen

Aansluitend op de Toekomstvisie 2030, het coalitieakkoord “Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken” en de uitvoeringsafspraken hebben wij de bestuurssamenvatting ingedeeld naar de 4 veerkrachten; sociaal, economisch, ecologisch en institutioneel. Naast deze inhoudelijke veerkrachten speelt ook financiële veerkracht een belangrijke rol in de uitvoering van onze begroting. Een veerkrachtige financiële positie betekent dat we wendbaar zijn om invulling te geven aan nieuwe ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven en weerbaar zijn om onverwachte tegenvallers of risico’s op te kunnen vangen.

Om inzicht te geven in de veerkracht van onze financiële positie kijken wij naar een aantal elementen. Schematisch ziet dat er als volgt uit:

STRUCTUREEL EN REËEL SLUITENDE BEGROTING

Voor de beoordeling van de financiële positie ligt het accent op het streven naar het realiseren van een structureel sluitende begroting en meerjarenraming. Uit het actueel begrotingsbeeld op basis van de 1ste rapportage 2024 blijkt dat het structureel evenwicht in onze begroting tot en met 2025 is geborgd. Vanaf ‘het ravijnjaar 2026’ worden wij geconfronteerd met structurele tekorten. In de voorbereiding van de begroting 2025 actualiseren wij het begrotingsbeeld rekening houdend met de actuele informatie uit de Voorjaarsnota en

het Hoofdlijnenakkoord (meicirculaire 2024) en doen wij voorstellen voor het oplossen van de structurele tekorten.

De jaarrekening 2023 sluit met een voordelig resultaat voor bestemming van € 15,3 mln. Na inzet van de bestemmingsvoorstellen voor een bedrag van € 12,3 mln. bedraagt het voordelig resultaat na bestemming € 3 mln. Dit bedrag voegen we toe aan de algemene reserve. Bij het onderdeel jaarrekeningresultaat 2023 hebben wij de oorzaken van het jaarrekeningresultaat 2023 op hoofdlijnen toegelicht. Zoals aangegeven hebben deze oorzaken een incidenteel karakter.

WEERBAAR/ VOLDOENDE WEERSTANDSCAPACITEIT

Weerbaarheid gaat het over de mate waarin wij in staat zijn financiële risico's op te vangen. Dit komt tot uitdrukking in ons weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen geeft aan over hoeveel incidentele middelen we beschikken om risico's en/of onvoorziene tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van de begroting in het gedrang komt. Ons weerstandsvermogen blijkt uit de algemene reserve en de algemene reserve risicobeheersing.

ALGEMENE RESERVE RISICOBEBEERSING

In de algemene reserve risicobeheersing dekken wij ons risicoprofiel af. Dit doen we op basis van onderstaande spelregels uit de kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing.

- De dekkingsgraad weerstandsvermogen bedraagt 100% (1,0);
- In deze reserve vindt 100% risicoafdekking plaats. Het risicoprofiel is gebaseerd op het totaal van de gekwantificeerde risico's en het restrisico. Het restrisico wordt gebaseerd op 1% van het begrotingstotaal;
- Overschotten/ tekorten in deze reserve verrekenen we met de algemene reserve.

Tabel - opbouw algemene reserve risicobeheersing

Bedragen x € 1.000	31-12-2023
Opbouw algemene reserve risicobeheersing	
Kwantificeerbare risico's	8.400
Genormeerd risicoprofiel - restrisico 1% van het begrotingstotaal	4.000
Benodigd in algemene reserve risicobeheersing	12.400
Algemene reserve risicobeheersing (begroting 2023)	11.960
Verrekening met de algemene reserve (surplus)	440
Weerstandscapaciteit na aanvulling	100%

In bovenstaande tabel zijn de financiële gevolgen van de actualisatie van ons risicoprofiel voor de algemene reserve risicobeheersing in beeld gebracht. Op basis van dit profiel en een 100% dekkingsgraad blijkt dat we eind 2023 een tekort van € 0,44 mln. hebben in de algemene reserve risicobeheersing. Passend binnen de eerder genoemde spelregels vullen we dit aan uit het surplus van de algemene reserve, zodat er uiteindelijk sprake is van 100% dekking van ons geactualiseerd risicoprofiel.

ALGEMENE RESERVE

In de kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing is de ondergrens van de algemene reserve bepaald op 2% van het begrotingstotaal. In onderstaande grafiek geven wij inzicht in het verloop van de algemene reserve.

Tabel - opbouw algemene reserve

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Opbouw algemene reserve					
Omvang algemene reserve	36.028	24.857	23.717	13.738	8.283
Bestemmingen	-2.764	-1.364	-1.364	-1.364	-1.364
Ondergrens (2% van het begrotingstotaal)	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Surplus in algemene reserve	25.264	15.493	14.353	4.374	-1.081

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van de algemene reserve daalt van € 36,0 mln. in 2023 naar € 8,3 mln. in 2027. Na inzet voor een aantal specifieke bestemmingen en rekening houdend met de ondergrens resulteert het surplus in de algemene reserve. De specifieke bestemmingen zijn gebaseerd op eerdere raadsbesluiten. In de voorbereiding van de begroting 2025 toetsen wij de actualiteit van deze bestemmingen. Het surplus neemt af van € 25,3 mln. in 2023 tot een tekort van € 1,1 mln in 2027. Deze afname is gebaseerd op de besluitvorming over de dekking van de uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026 (begroting 2024), waarmee we met de inzet van incidentele middelen tijdelijk impulsen geven aan een aantal activiteiten/speerpunten.

Als we in bovenstaande tabel rekening houden met de storting van het jaarrekeningresultaat na bestemming, neemt het surplus toe, waarbij ook in 2027 sprake zal zijn van een positief saldo. Wij benadrukken dat het surplus een incidenteel karakter heeft dat ingezet kan worden voor het eenmalig opvangen van onvoorziene tegenvallers en/of de dekking van incidenteel nieuw beleid.

FINANCIËLE KENGTALLEN

De kengetallen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geven nadere informatie over de financiële positie van de gemeente. Wij hebben de kengetallen becijferd op basis van de cijfers in de jaarrekening 2023 en vergeleken met de cijfers uit de jaarrekeningen 2021 en 2022 en de begroting 2023. De streefwaarden zijn in samenwerking met de commissie B&V tot stand gekomen. Voor de definities en streefwaarden van de kengetallen verwijzen wij u naar paragraaf 2.2.2 van de jaarstukken 2023.

Tabel — financiële kengetallen

Kengetallen	Jaarrekening 2021	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
1a. Netto schuldquote	92,1%	77,2%	112,1%	67,2%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	89,5%	74,8%	105,1%	67,1%
2. Solvabiliteitsratio	13,7%	18,1%	11,2%	20,1%
3. Grondexploitatie	1,6%	1,1%	0,8%	0,5%
4. Structurele exploitatieruimte	0,6%	8,4%	0,1%	4,4%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	114,7%	112,8%	107,0%	100,0%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat kengetallen op basis van de jaarrekening 2023 zijn verbeterd of gelijk gebleven ten opzichte van de jaarstukken 2022 en de begroting 2023. De verbetering is voornamelijk te constateren bij de ratio's solvabiliteit en gemeentelijke belastingcapaciteit. Het jaarrekeningresultaat voor bestemming van € 15,3 mln. heeft een voordelige invloed op de berekening van deze kengetallen. Onze keuze om onze opgaven en ambities voor een groot deel met vreemd vermogen te financieren is van invloed op de omvang van het solvabiliteitsratio. De netto schuldquote geeft aan dat deze schulden wel draagbaar zijn. De structurele exploitatieruimte blijft positief en dit geeft aan dat de structurele baten in 2023 toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Op basis van de

jaarrekeningcijfers ligt onze belastingcapaciteit nagenoeg op het niveau van het landelijk gemiddelde. Dit komt door een sterke stijging van het landelijk gemiddelde. In de begroting 2025 becijferen we de kengetallen opnieuw op basis van het geactualiseerd begrotingsbeeld.

WENDBARE BEGROTING

Wendbaarheid gaat over de mate waarin wij over middelen beschikken om tijdig in te kunnen spelen op nieuwe landelijke ontwikkelingen en lokale ambities. Ofschoon het kengetal structurele exploitatieruimte op basis van de jaarrekening 2023 positief is, ontbreekt vanaf 2026 structurele financiële ruimte. Om de wendbaarheid van onze financiële positie te vergroten hebben we vanaf 2024 een structurele post 'robuuste' begroting van jaarlijks € 2 mln. in de begroting opgenomen. Dit met het doel om de flexibiliteit in de begroting te vergroten, gericht op weerbaarheid, wendbaarheid en bestendigheid.

SAMENVATTING FINANCIËLE POSITIE

In deze paragraaf hebben we de verschillende elementen die de veerkracht van onze financiële positie bepalen in beeld gebracht. Op basis hiervan kunnen we concluderen dat:

- tot en met 2025 het structureel begrotingsevenwicht is geborgd; vanaf het 'ravijnjaar' 2026 hebben we te maken met structurele tekorten;
- ons geactualiseerd risicoprofiel 100% is afgedekt in de algemene reserve risicobeheerding;
- het surplus in de algemene reserve weliswaar afneemt tot een tekort van € 1,1 mln. in 2027, echter na toevoeging van het jaarrekeningresultaat 2023 na bestemming van € 3 mln. er weer sprake is van een surplus;
- onze financiële kengetallen ten opzichte van de jaarrekeningen 2021 en 2022 en de begroting 2023 minimaal gelijk zijn gebleven en voor solvabiliteit en onbenutte belastingcapaciteit verbeterd;
- in onze begroting vanaf 2024 jaarlijks een bedrag van € 2 mln. beschikbaar is ('robuuste begroting') om de flexibiliteit van onze financiële positie te verbeteren respectievelijk de wendbaarheid en weerbaarheid te versterken.

Samenvattend kunnen we op basis van de jaarrekening 2023 concluderen dat onze financiële positie veerkrachtig is. Desondanks blijft alertheid noodzakelijk. Immers vanaf 2026 hebben we te maken met structurele tekorten in onze begroting. In de voorbereiding van de begroting 2025 doen we op basis van het actueel begrotingsbeeld, voor zover noodzakelijk, voorstellen voor het oplossen van de structurele tekorten.

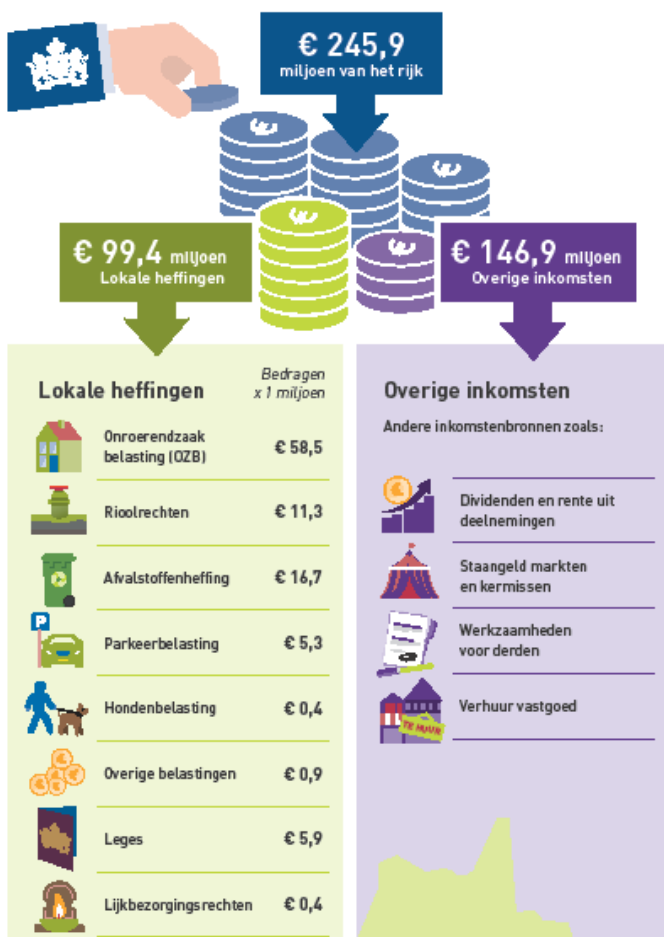
Jaarrekening 2023 in één oogopslag

Wij hebben € 15,3 miljoen overgehouden.

Inkomsten

Waar kwam het geld vandaan?

€ 492,2 miljoen

Hoeveel hebben de inwoners van gemeente Sittard-Geleen gemiddeld betaald in 2023?

Bedragen x 1

Hondenbelasting

Eerste hond	€ 44,80
Tweede hond	€ 63,00
Derde hond ev	€ 79,20
Kennel	€ 165,60

Afvalstoffenheffing

Vastrecht	€ 211,80
Gemiddeld variabel recht (Diftar)	€ 91,10

OZB
gemiddeld
OZB-tarief
woningen

€ 420,12

Rioolheffing

€ 225,12

Uitgaven

Waar gaat het geld naar toe?

€ 476,8 miljoen

Bedragen x 1 miljoen

Veiligheid

€ 16,3

Uitgaven in verband met criminaliteit, preventie, brandweer en het tegengaan van radicalisatie en ondermijning.

Verkeer, vervoer en waterstaat

€ 32,5

Alle uitgaven rondom mobiliteit van voer- en vaartuigen.

Economie

€ 13,6

Uitgaven die de lokale economie stimuleren.

Onderwijs

€ 14,1

Uitgaven in verhouding tot onderwijshuisvesting voor openbaar en bijzonder onderwijs, leerplicht en regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC), peuteronderwijs en volwasseneneducatie.

Sport, cultuur en recreatie

€ 47,2

Uitgaven die te maken hebben met een breed scala aan voorzieningen, zoals sportzalen, musea, openbaar groen en lokale media.

Sociaal domein

€ 206,3

Uitgaven voor Burgerparticipatie, Wmo & Jeugdzorg, inkomensondersteuning en de (re-)integratie naar werk.

Volksgesondheid en milieu

€ 32,3

Uitgaven met betrekking tot de inzameling van afval, riolen, begraafplaatsen en de volksgezondheid (zoals GGD).

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

€ 14,2

Uitgaven in relatie tot de omgevingswet en structuurvisie, zoals bestemmingsplannen waarin bepaald wordt welke grond voor welk gebruik geschikt is en de grondexploitaties.

Bestuur en ondersteuning

€ 100,4

- Algemene dekkingsmiddelen € 3,4
- Overhead (bedrijfsvoering) € 53,3
- Dotatie reserves € 35,8
- Bestuur, burgerzaken en overige posten € 7,9